

Clip: 1 of 1

पेमेंट बँक आणि सामान्य ग्राहक

पेमेंट बँक या संकल्पनेचे आणि रिझर्व्ह बँकेने परवानगी दिलेल्या पेमेंट बँकांचे स्वागत बँकिंग क्षेत्रात केले आहे. या बँकांपासून ग्राहकांनाही चांगली सेवा मिळणार असून, या बँकांचा व्यवहार खर्चही कमी असणार आहे हे लक्षात घ्यायला हवे.

प्रीती कुलकर्णी

गेल्याच आठवड्यात, रिझर्व्ह बँकेने पेमेंट बँक स्थापन करण्यासाठी उच्च असणाऱ्या ११ जणांना (उद्योगांना) अर्शी बँक स्थापन करण्याची तसवीर परवानगी दिली. पेमेंट बँकांना कर्ज देण्याची परवानगी असणार नाही, परंतु ही बँक ठेकी स्वीकारू शकते, पैसेचे इतरांसारखे (रिफिटिंग) करू शकते, क्लियर या सेवा अर्शी बँक स्थापन करणारा उद्योग स्वतःच्या केंद्रांच्या किंवा ऑनसेस पॉइंट्सच्या माध्यमातून, बिझनेस कार्ड्स-इ-रुमच्या माध्यमातून किंवा त्यांनी तयार केलेल्या मेटाव्हॉलच्या माध्यमातून देणार आहे.

ग्रहणार्थीहरादास कृपाच्या बँकिंग व डिजिटल मार्केटिंग विभागाच्या धर्मादार रिचिनी कुमार यांनी नोंदवले आहे. रोऊटविरहित व्यवहारांना अर्शी डिजिटल पेमेंटचा चालना दिली जाण्याच्या काळातच रिझर्व्ह बँकेने पेमेंट बँकांना परवानगी दिल्यामुळे याला वेगळे महत्त्व प्राप्त झाले आहे. बँकिंग ग्राहकांना पेमेंट बँक वापरून मोबाइल कन्सल्टिंग पुरवण्या एवढे अप्प्यासूनसुद्धा २०२०पर्यंत डिजिटल बँकिंगची व्याप्ती २३ कोटी ग्राहक

नव्याने अस्तित्वात येणाऱ्या पेमेंट बँका..

दखल खाते, रिलायन्स इंडस्ट्रीज, आ दिव्य विन्ना नूवे, ब्लॉबफोन एम-पेसा, एअरटेल एम कॉमर्स, डेक महिंद्र, दिलीप शांभवी, पीटीएम, चोलासंडनम डिस्ट्रीब्युशन सर्व्हिसेस, फिनो पेडक, एनएसबीएल

२३ कोटी

२०२० पर्यंत डिजिटल बँकिंग वापरणारा ग्राहक

३० कोटी

पेमेंट बँकांकडे सळणारा ग्राहक

५० टक्के डिजिटल बँकिंगचा ग्राहक पेमेंट बँकांकडे बदलत

२० टक्के देशातील ग्राहकांना इंटरनेटचा ऑनसेस

३४ टक्के इंटरनेट वाचणी होणारी वाढ

३५ टक्के मोबाइल वॉलेट वापरणारे डिजिटल बँकिंग ग्राहक

१८० टक्के मोबाइल वॉलेटच्या ग्राहकांची वाढ

पेमेंट बँकेचे नेमके फायदे काय?

- व्यवहार शुल्क कमी
सध्या देशात कार्यरत असलेल्या बँकिंग प्रणालीला या नव्या पेमेंट बँका साहजिक होणार आहेत. त्याचबरोबर यामुळे बँकांमध्ये स्पर्धा वाढणार आहे. पेमेंट बँकांना परवानगी दिलेल्या उद्योगसमूहांनी आर्थिक स्थिती सहज असल्यामुळे या उद्योगांच्या पेमेंट बँकांतून ग्राहकांना व्यवहार शुल्क कमी आकारले जाण्याची शक्यता आहे.
- रोखचा चांगला दर्जा
पेमेंट बँका निर्णय घेण्यात, सेवा देण्यात चपळता दाखवतील. अर्शी अपेक्षा आहे. यामुळेच त्या ग्राहकांच्या बदलत्या गरजांना चटकन प्रतिसाद देतील, अर्शीही अपेक्षा आहे. याचा थेट परिणाम म्हणून सध्याच्या बँकाही चांगल्या दर्जाच्या सेवा देऊ लागतील. ग्राहकांच्या गरजांनुसार न बदलणे याचा अर्थ बँकांनी सरकारी पध्दतीने काम करणे होय.
- तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर
ब्लॉगफोन एम-पेसा, एअरटेल मनी व फिनो पे-डेक या कंपन्यांना पेमेंट बँक स्थापन करण्याची परवानगी मिळाली आहे. या कंपन्यांनी मोबाइल अर्थात तसेच तंत्रज्ञानावरित पेमेंट प्रक्रिया सेवा देण्यात आघाडी घेतली आहे. या व अशा कंपन्या पेमेंट बँका स्थापन केल्यावर तंत्रज्ञानाचा अधिकार्थिक वापर करतील. बँकेकरून व्यवहार पूर्ण करण्यासाठी लागणार वेळ वाचेल. यामुळे ग्राहकांना रोऊड कमीत कमी वापरण्यास मदत मिळेल.
- नवकल्पना
अनेक वर्षांपासून कार्यरत असलेल्या, बाजारात स्थिरावलेल्या व ग्राहकांचा विश्वास कमावलेल्या बँकांशी नव्या पेमेंट बँकांची स्पर्धा आहे. यामुळे या पेमेंट बँकांना कारभारात नवकल्पना राबवाव्या लागतील. तरच त्या यथेष्ट टिकू शकतील. यामुळे या बँकांकडून दिल्या जाणाऱ्या आर्थिक उत्पादनांची सुगंध रचनाच बदलून जाईल. या बँकांना ग्राहकनिष्ठता विचार करतानाच लागेल.
- व्यापक जाळे
पेमेंट बँका स्थापन करण्यासाठी परवानगी मिळालेल्या उद्योगसमूहांनी किंवा कंपन्यांनी बाजारात चांगली प्रतिमा आहे. या कंपन्या बाजारात प्रचलित किंवा डिजिटल स्वरूपात चाय रोवून आहेत. उदाहरणार्थ, भारतीय पोस्ट, फिनो पे-टीएम आणि चोलासंडनम डिस्ट्रीब्युशन सिस्टीम यांना स्वतःचा अस मोठा ग्राहकवर्ग आहे. काही कंपन्या त्यांची सध्याची क्षमता वापरतील.